

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Præcipuæ objectiones solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

mò possunt simul esse calor summus in manu, & A
frigus summum in pede.

§. II.

Præcipua objectiones solvuntur.

IO OBJICIES primò contra nostram assertio-
nem: Peccatum definitur à D. Thoma in tra
qu. 71. art. 4. *Dicitur, factum, vel concupitum contra
legem æternam.* Et questione 72. articulo 7. dividi-
tur in peccatum cordis, oris, & operis: Ergo non so-
lùm interiores actus, sed etiam externa facta &
dicta sunt moraliter peccata, subindeque intrin-
secè mala.

II Respondetur concessio Antecedente, negan-
do Consequentiam: nam per dicta & facta, &
per peccata oris, & operis, non intelliguntur so-
li actus externi, sed unà cum actibus internis à
quibus imperantur, & in quibus malitia consi-
stunt. Unde sensus prædictæ definitionis & divi-
sionis est, quædam dari peccata purè interna,
quæ in sola voluntate consistunt, neque in opus
ad extra prorumpunt, & hæc vocantur peccata
cordis: quædam verò quæ transeunt usque ad ex-
terna verba vel opera, & hæc prout includunt
tam actus interiores imperantes, quàm exte-
riores imperatos, dicuntur peccata oris vel operis.
Solutio est D. Thomæ citato art. 7. qu. 72. ad 3.
ubi cum sibi objecisset: *Non potest peccatum esse in
ore vel in opere, nisi fiat prius in corde:* Ergo ista peccata
non debent contra se invicem dividi. Respondet: *Dis-
sendum quod peccata cordis & oris non distinguuntur à
peccato operis, quando simul cum eo coniunguntur, sed
prout quodlibet horum per se invenitur (id est, quando
invenitur peccatum cordis sine aliis, & pecca-
tum oris sine peccato operis) sicut pars motus non
distinguitur à toto motu, quando motus est continuus, sed
solum quando motus sistit in medio.*

Objicies secundo celebre testimonium Au-
gustini, quod Franciscus Felix dicit valde tor-
quere nostræ sententiæ defensores. Illud defor-
matur ex lib. 13. de Trinit. cap. 6. ubi S. Doctor
ficat: *Malà voluntate, vel solâ quisque miser efficitur,
sed inferior potestate, quâ desiderium malæ voluntatis
impletur.* In quibus verbis fatetur actum exte-
riorem, adimpletivum malæ desiderii, addere supra
ipsum desiderium majorem miseriam, subinde-
que majorem malitiam.

12 Relictis variis solutionibus, quas citatus Au-
thor refert & impugnat, facillè responderetur ex
principiis supra statutis, quòd peccator sit mise-
rior per actum exteriorem, non ex eo quòd ex
illo nova malitia essentialis accrescat, sed pro-
pter accidentalem malitiam, & varia incom-
moda, quæ actus exterior secum adducit, quæ si-
ne dubio miserabilem efficiunt peccatorem,
quàm esset per solam voluntatem peccandi. Ex
actu enim exteriori malo magis hebetantur sen-
sus, & potentia exteriore prouiores redduntur
ad malum; ex illo etiam multoties generatur
scandalum, & incurritur excommunicatio, vel
irregularitas, aut obligatio ad restitutionem;
quæ per solum actum interiorem non inducun-
tur. Ex quo patet, hoc testimonio nostræ sen-
tentia defensores non torqueri, sed potius se-
cundam nostræ conclusionis partem suaderi.

13 Objicies tertid: Actus interior & exterior di-
stinctis præceptis prohibentur: nam nonum &
decimum Decalogi præceptum sunt de actibus
interioribus tantum, nempe de concupiscentia

uxoris, & rei alienæ, & tamen fornicatio & fur-
tum, quæ sunt actus exteriores illis correspon-
dentes, prohibentur sexto & septimo præcepto.
Ergo signum est quòd actus exterior addit no-
vam malitiam super actum interiorem.

Sed nego consequentiam: non idè enim po-
nuntur diversa præcepta de actibus interioribus
& exterioribus supra dictis, quòd in his sit di-
versa malitia, vel ad diversa vitia pertineant: sed
quia cum concupiscentia sit pro isto statu ma-
ximè homini connaturalis, poterat aliquis faci-
liter sibi suadere, concupiscere rem vel uxorem
alienam, dummodo actus non sequatur, non
esse peccatum, sicut quidam Hæretici asserue-
runt: quæ hæresis regnabat apud Judæos, ut ex
verbis illis Salvatoris supra adductis colligitur.
Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam
machiatus est eam in corde suo. Vel etiam dici potest
specialibus præceptis concupiscentiam rei & u-
xoris alienæ fuisse prohibitam, quia respectu
hominis desideria rei alienæ & venereorum sunt
maximè concupiscibilia, & frequentia, delide-
ria verò aliorum actuum prohibitorum per alia
præcepta non ita: quod optime explicat S. Do-
ctor 2. 2. qu. 122. art. 6. ad 4. his verbis: *Dicendum
quòd homicidium secundum se non est concupiscibile, sed
magis horribile: quia non habet de se rationem alicuius
boni, sed adulterium habet rationem alicuius boni, scilicet
delectabilem; furtum etiam habet rationem alicuius
boni, scilicet utilis: bonum autem de se habet rationem
concupiscibilem: & idè fuit specialibus præceptis prohi-
benda concupiscentia furti & adulterij, non autem con-
cupiscentia homicidij.*

Objicies quartò: Si actus exterior non ha-
beat intrinsecam & formalem malitiam, quam
addat supra interiorem, nulla est ratio quare sit
in confessione explicandus: Sed hoc damnat
communis Ecclesiæ consuetudo: Ergo, &c.

Respondeo, negando sequelam Majoris: Li-
cèt enim actus exterior non habeat intrinsecam
& formalem malitiam, quam addat supra in-
teriorem; quia tamen est complementum sub-
stantiale actus interioris, & ex utroque fit unus
actus moralis in certa specie malitiæ, puri furti,
vel adulterij, debet in confessione et declarari, ut
completa peccati species explicetur.

Addo cum Salamanticensibus in tractatu de
peccatis disp. 10. dub. 1. §. 7. in fine, parum vel
nihil referre ad hoc ut actus exterior debeat in
confessione explicari, quòd in se habeat, aut ad-
dat, vel non addat malitiam supra interiorem:
dummodo enim talis actus re ipsa mala & pec-
catum grave sit, siue hoc habeat à forma sibi in-
hærente, siue existente in alio actu, debet aperiri
in confessione: quia istius præceptum non so-
lùm malitiam, neque solum actum cui inhæret,
sed quicquid denominatur absolute peccatum
mortale, sub se comprehendit; nec curat unde
actus accipiat hanc denominationem, sed an
re ipsa illi subternatur.

Objicies ultimd: D. Thomas hic art. 1. 2. & 3.
actibus externis, quos dicimus bonos vel malos
ex genere, concedit bonitatem vel malitiam
ex genere, nempe ex proprio objecto & circun-
stantiis; fateturque hujusmodi bonitatem vel
malitiam esse priorem bonitate, & malitia actus
voluntatis, ab eaque distinctam & independen-
tem. Ratio etiam id suadere videtur: Nam idè
iste actus, *volò furari*, habet esse peccatum, quia
ipsum furari est malum & peccaminosum, non
econtra; si enim furari non esset malum, neque
etiã

etiam esset velle furari: Ergo potius actus voluntatis sumit malitiam ab actu exteriori, quam e converso actus exterior ab interiori.

Respondeo in actu exteriori duplicem esse distinguendam bonitatem & malitiam; unam quæ convenit ei ex objecto, vel materia circa quam versatur, & quæ idcirco *obiectiva* dicitur; alteram quæ ei competit ut exercetur à potentia exequente, mota à voluntate, & *formali* appellatur. Prima est intrinsecè in actu exteriori, non verò secunda, de qua solum agimus in præsentia. Quando ergo S. Thomas tribus primis articulis hujus quæstionis, actibus externis bonitatem vel malitiam propriam concedit, loquitur de bonitate duntaxat *obiectiva*, quæ convenit eis quatenus sunt voluntatis objectum, non verò de formali, quæ ipsis competit quatenus sunt voluntarii & liberi. Ut patet ex articulo 1. in corp. & in solut. ad 1. ubi sic ait: *Dicendum quod actus exterior est objectum voluntatis, in quantum proponitur voluntati à ratione ut quoddam bonum apprehensum, & ordinatum per rationem, & sic est prius bonum quam actus voluntatis: in quantum verò consistit in executione operis, est effectus voluntatis, & sequitur voluntatem.* En quomodo tota illa bonitas vel malitia quam exterior actus habet à ratione antecedenter ad influxum voluntatis, convenit illi præcisè ut objecto, & sic tantum est *obiectiva*, non verò *formalis*, quæ est in executione operis, & sequitur bonitatem voluntatis quæ est principium eius, ut ait idem S. Doctor in corp. ejusdem articuli. Quod etiam fusè explicat in 2. dist. 4. qu. 1. art. 3. & qu. 2. de malo art. 3. ubi ait: *Si consideretur actus secundum se malus, puta furtum vel homicidium, prius est in apprehensione secundum suam rationem, sic primò dicitur invenitur in ipso ratio mali, quia non est virtus debitis circumstantiis. Sed si accipiat actus pec-*

cati, secundum quod est in executione operis, sic primò dicitur & per prius est culpa in voluntate.

Ex quo patet solutio rationis subjunctæ: nam cum dicitur, idèd hic actus, *velo furari*, est malus, quia ipsum furari est malum, & non e contra, verum est, si ly idèd dicat causam *obiectivam* & *specificativam*: ex eo enim quòd exterior actio furandi secundum se, & ut apprehenditur à ratione, est *obiectivè mala*, refundit in actum voluntatis quo eligitur, & cuius est objectum, speciem malitiæ; sicut omnè objectum, in quantum objectum, dat speciem actui ad illud terminato. Si autem sermo sit de causa omnino formali, quæ per seipsam denominat, propositio illa est falsa, & contraria absolute vera, nempe quòd idèd furari est formaliter malum, quia volitio à qua procedit, est formaliter mala: unde si hæc volitio ob aliquam rationem, ut propter ignorantiam invincibilem, à malitia excusaretur, nequaquam ipsum furari esset tunc formaliter peccatum, aut pœna dignum, licet adhuc tunc esset *obiectivè peccaminosum*. Est ergo inter actionem externam & internam mutua causalitas, & dependentia: nam exterior ut objectum, præcedit & specificat internam ut actum; interior verò ut forma & actio imperans, præcedit, & specificat externam ut effectum: sicut eadem bonitas finis, ut est in intentione, est prior electione mediorum; ut verò est in executione, illà posterior est.

Agit D. Thomas quæst. 21. de his quæ consequuntur actus humanos ratione bonitatis aut malitiæ moralis, nempe de ratione laudabilis & vituperabilis, meriti & demeriti, sed quia de his agemus in tractatu de merito, in præsentia abstinemus.

